

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Præcipuæ objectiones solvuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

est ut in eodem subjecto, in quo est una, possit esse & alia; opposita enim sunt in eodem subjecto proximo & immediato, à quo se mutuò expellunt: Ergo si in actibus externis sit formaliter & intrinsecè malitia moralis, bonitas quoque in illis formaliter & intrinsecè esse poterit; vel e contra si in illis non possit bonitas intrinsecè reperiri, neque etiam malitia formaliter & intrinsecè in ipsis esse poterit.

9. Confirmatur: Si in actibus aliarum potentialium à voluntate est formalis malitia, & non formalis bonitas, sequitur in illis potentiis esse habitus vitiosos, qui ex malis actibus earum frequentatis generantur, & in eisdem non posse esse habitus virtutum: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet: nam si in appetitu sensitivo v. g. multiplicantur actus intemperantiæ formales, necesse est quòd ex illis sic multiplicatis & repetitis generetur habitus intemperantiæ: cum autem in tali potentia Vazquez non admittat actus bonos formales temperantiæ, non poterunt ibi generari habitus castitatis & temperantiæ. Absurditas etiam Minoris est evidens: si enim vitia & virtutes essent in diversis subjectis, non se mutuò excluderent, sed possent sese compati, etiam in gradibus intensis: sicut calor qui est in manu non expellit frigus pedis, imò possunt simul esse calor summus in manu, & frigus summum in pede.

s. II.

Præcipua objectiones solvuntur.

10. **O**BJICIES primò contra nostram assertionem: Peccatum definitur à Divo Thoma infra qu. 71. art. 4. *Dictum, factum, vel concupitum contra legem æternam.* Et qu. 72. art. 7. dividitur in peccatum cordis, oris, & operis: Ergo non solum interiores actus, sed etiam externa facta, & dicta, sunt moraliter peccata, subindeque intrinsecè mala.

11. Respondetur concessò Antecedente, negando Consequentiam: nam per dicta & facta, & per peccata oris, & operis, non intelliguntur soli actus externi, sed unà cum actibus internis à quibus imperantur, & in quibus malitia consistit. Unde sensus prædictæ definitionis & divisionis est, quædam dari peccata purè interna, quæ in sola voluntate consistunt, neque in opus ad extra prorumpunt, & hæc vocantur peccata cordis: quædam verò quæ transcunt usque ad externa verba vel opera, & hæc prout includunt tam actus interiores imperantes, quam exteriores imperatos, dicuntur peccata oris vel operis. Solutio est D. Thomæ citato art. 7. qu. 72. ad 3. ubi cum sibi objecisset: *Non potest peccatum esse in ore vel in opere, nisi fiat prius in corde: Ergo ista peccata non debent contra se invicem dividi.* Respondet: *Dicendum quòd peccata cordis & oris non distinguntur à peccato operis, quando simul cum eo conjunguntur, sed prout quodlibet horum per se invenitur (id est, quando invenitur peccatum cordis sine aliis, & peccatum oris sine peccato operis) sicut pars motus non distinguitur à toto motu, quando motus est continuus, sed solum quando motus sistit in medio.*

Objicies secundo celebre testimonium Augustini, quod Franciscus Felix dicit valde tor-

quere nostræ sententiæ defensores. Illud definitur ex lib. 13. de Trinit. cap. 6. ubi S. Doctor sic ait: *Mala voluntate, vel sola quisque miser efficitur: sed inferior potestate, quæ desiderium mala voluntatis impletur.* In quibus verbis fatetur actum exteriorem, adimpletium mali desiderij, addere supra ipsum desiderium majorem miseriam, subindeque majorem malitiam.

12. Relictis variis solutionibus, quas citatus Author refert & impugnat, facile respondetur ex principiis supra statutis, quòd peccator fit inferior per actum exteriorem, non ex eo quòd ex illo nova malitia essentialis accrescat, sed propter accidentalem malitiam, & varia incommoda quæ actus exterior secum adducit, quæ sine dubio miserabiliorem efficiunt peccatorem, quàm esset per solam voluntatem peccandi. Ex actu enim exteriori malo magis hebetantur sensus, & potentiæ exteriores proniores redduntur ad malum; ex illo etiam multoties generatur scandalum, & incurritur excommunicatio, vel irregularitas, aut obligatio ad restitutionem, quæ per solum actum interiorem non inducuntur. Ex quo patet, hoc testimonio nostræ sententiæ defensores non torqueri, sed potius secundam nostræ conclusionis partem suaderi.

13. **O**BJICIES tertio: Actus interior & exterior distinctis præceptis prohibentur: nam nonum & decimum Decalogi præceptum sunt de actibus interioribus tantum, nempe de concupiscentia uxoris, & rei alienæ; & tamen fornicatio & furtum, quæ sunt actus exteriores illis correspondentes, prohibentur sexto & septimo præcepto: Ergo signum est quòd actus exterior addit novam malitiam super actum interiorem.

14. Sed nego consequentiam: non idè enim ponuntur diversa præcepta de actibus interioribus & exterioribus supra dictis, quòd in his sit diversa malitia, vel ad diversa vitia pertineant: sed quia cum concupiscentia sit pro isto statu maxime homini connaturalis, poterat aliquis faciliter sibi suadere, concupiscere rem vel uxorem alienam, dummodo actus non sequatur, non esse peccatum, sicut quidam Hæretici asseruerunt: quæ hæresis regnabat apud Judæos, ut ex verbis illis Salvatoris supra adductis colligitur: *Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam moechatus est eam in corde suo.* Vel etiam dici potest, specialibus præceptis concupiscentiam rei & uxoris alienæ fuisse prohibitam, quia respectu hominis desideria rei alienæ & venereorum sunt maxime concupiscibilia, & frequentia, desideria verò aliorum actuum prohibitorum per alia præcepta non ita: quod optimè explicat S. Doctor 2. 2. qu. 122. art. 6. ad 4. his verbis: *Dicendum quòd homicidium secundum se non est concupiscibile, sed magis horribile: quia non habet de se rationem alicujus boni. Sed adulterium habet rationem alicujus boni, scilicet delectabilis; furtum etiam habet rationem alicujus boni: scilicet utilis: bonum autem de se habet rationem concupiscibilis: & idè fuit specialibus præceptis prohibenda concupiscentia furti & adulterij, non autem concupiscentia homicidij.*

Objicies quartò: Si actus exterior non habeat intrinsecam & formalem malitiam, quam addat supra interiorem, nulla est ratio quare sit in confessione explicandus: Sed hoc dam-

16. nat communis Ecclesie consuetudo: Ergo &c. Respondeo, negando sequelam Majoris: Licet enim actus exterior non habeat intrinsecam & formalem malitiam, quam addat supra interiore; quia tamen est complementum substantiale actus interioris, & ex utroque fit unus actus moralis in certa specie malitiae, puta furti, vel adulterij, debet in confessione declarari, ut completa peccati species explicetur.

Addo cum Salmanticensibus in tractatu de peccatis disp. 10. dub. 1. §. 7. in fine, parum vel nihil referre ad hoc ut actio exterior debeat in confessione explicari, quod in se habeat, aut addat, vel non addat malitiam supra interiore: dummodo enim talis actio reipsa mala & peccatum grave sit, sive hoc habeat à forma sibi inhaerente, sive existente in alio actu, debet aperiri in confessione: quia istius præceptum non solum malitiam, neque solum actum cui inhaeret, sed quicquid denominatur absolute peccatum mortale, sub se comprehendit; nec curat unde actus accipiat hæc denominationem, sed an reipsa illi substatnatur.

17. Objicies ultimò: D. Thomas hic art. 1. 2. & 3. actibus externis, quos dicimus bonos vel malos ex genere, concedit bonitatem vel malitiam propriam, nempe ex proprio objecto & circumstantiis; fateturque hujusmodi bonitatem vel malitiam esse priorem bonitate, & malitia actus voluntatis, ab eaque distinctam & independentem. Ratio etiam id suadere videtur: Nam idèd iste actus, *volo furari*, habet esse peccatum, quia ipsum furari est malum & peccaminosum, non è contra; si enim furari non esset malum, neque etiam esset velle furari: Ergo potius actus voluntatis sumit malitiam ab actu exteriori, quam è converso actus exterior ab interiori.

18. Respondeo in actu exteriori duplicem esse distinguendam bonitatem & malitiam; unam quæ convenit ei ex objecto, vel materia circa quam versatur, & quæ idcirco *objectiva* dicitur; alteram quæ ei competit ut exercetur à potentia D exequente, mota à voluntate, & *formalis* appellatur. Prima est intrinsecè in actu exteriori; non verò secunda, de qua solum agimus in præfenti. Quando ergo S. Thomas tribus primis articulis hujus quæstionis, actibus externis bonitatem vel malitiam propriam concedit, loquitur de bonitate duntaxat objectiva, quæ convenit eis quatenus sunt voluntatis objectum; non verò de formali, quæ ipsis competit quatenus sunt voluntarij & liberi. Ut patet ex articulo 1. in corp. & in solut. ad 1. ubi sic ait: *Dicendum quòd actus exterior est objectum voluntatis, inquantum proponitur voluntati à ratione ut*

A *quoddam bonum apprehensum, & ordinatum per rationem, & sic est prius bonum quàm actus voluntatis: inquantum verò consistit in executione operis, est effectus voluntatis, & sequitur voluntatem.* En quomodo tota illa bonitas vel malitia quam exterior actus habet à ratione antecederet ad influxum voluntatis, convenit illi præcisè ut objecto, & sic tantum est objectiva, non verò formalis quæ est in executione operis, & sequitur bonitatem voluntatis quæ est principium ejus, ut ait idem S. Doctor in corp. ejusdem articuli. Quod etiam fusè explicat in 2. dist. 4. qu. 1. art. 3. & qu. 2. de malo artic. 3. ubi ait: *Si consideretur actus secundum se malus, puta furum vel homicidium, prout est in apprehensione secundum suam rationem, sic primordialiter invenitur in ipso ratio mali, quia non est vestitus debitis circumstantiis. Sed si accipiatur actus peccati, secundum quod est in executione operis, sic primordialiter & per prius est culpa in voluntate.*

19. Ex quo patet solutio rationis subjunctæ: nam cum dicitur, idèd hic actus, *volo furari*, est malus, quia ipsum furari est malum, & non è contra, verum est, si ly idèd dicat causam objectivam & specificativam: ex eo enim quòd exterior actio furandi secundum se, & ut apprehenditur à ratione, est objectivè mala, refundit in actum voluntatis quo eligitur, & cujus est objectum, speciem malitiae; sicut omne objectum, inquantum objectum, dat speciem actui ad illud terminato. Si autem sermo sit de causa omnino formali, quæ per seipsam denominat, propositio illa est falsa, & contraria absolute vera, nempe quod idèd furari est formaliter malum, quia volitio à qua procedit est formaliter mala: unde si hæc volitio ob aliquam rationem, ut propter ignorantiam invincibilem, à malitia excusaretur, nequaquam ipsum furari esset tunc formaliter peccatum, aut pœnà dignum, licet adhuc tunc esset objectivè peccaminosum. Est ergo inter actionem externam & internam mutua causalitas, & dependentia: nam exterior ut objectum, præcedit & specificat internam ut actum; interior verò ut forma & actio imperans, præcedit, & specificat externam ut effectum: sicut eadem bonitas finis, ut est in intentione, est prior electione mediorum; ut verò est in executione, illà posterior est.

Agit D. Thomas qu. 21. de his quæ consequuntur actus humanos ratione bonitatis aut malitiae moralis, nempe de ratione laudabilis & vituperabilis, meriti & demeriti, sed quia de his agemus in tractatu de merito, in præfenti abstinemus.

